

Marek Kuźmicki

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

AKTYWNOŚĆ LUBELSKICH WŁADZ SAMORZĄDOWYCH W ZAKRESIE WSPIERANIA ROZWOJU PRZEDSIĘBIORSTW GASTRONOMICZNYCH I NOCLEGOWYCH – OCENA STANU OBECNEGO I POŻĄDANEGO PRZEZ PRZEDSIĘBIORCÓW

*THE ACTIVITY OF LUBLIN LOCAL AUTHORITIES IN SUPPORTING
THE DEVELOPMENT OF GASTRONOMIC AND ACCOMMODATION
ENTERPRISES – ASSESSMENT OF THE CURRENT STATE AND DESIRED
BY ENTREPRENEURS*

Słowa kluczowe: przedsiębiorstwo gastronomiczne i noclegowe, rozwój, samorząd terytorialny

Key words: gastronomic and accommodation enterprise, development, local government

Abstrakt. Celem badań było określenie obecnej, a także pożądanej przez przedsiębiorców w przyszłości aktywności jednostek samorządowych w tworzeniu uwarunkowań sprzyjających rozwojowi punktów i zakładów gastronomicznych oraz obiektów noclegowych funkcjonujących na terenie województwa lubelskiego. W praktyce gospodarczej przedsiębiorcy w znikomym stopniu wykorzystują pomoc oferowaną przez samorządy i krytycznie oceniają ich działania, szczególnie urzędów gmin, związane ze stosowaniem zwolnień i ulg podatkowych. W opinii badanych takie działania są wykorzystywane zbyt rzadko, a jeśli już są, to w niewystarczającym stopniu. W przyszłości właściciele przedsiębiorstw gastronomicznych i noclegowych funkcjonujących na terenie województwa lubelskiego liczą w największym stopniu na zmniejszenie obciążeń fiskalnych oraz uproszczenie procedur formalnych w trakcie działalności gospodarczej.

Wstęp

W obecnych uwarunkowaniach rozwoju społeczno-gospodarczego gmin, powiatów i województw w Polsce turystyka jest często postrzegana jako szansa rozwoju lokalnego, obok innych dziedzin aktywności gospodarczej [Majewska 2008]. W gospodarce turystycznej funkcjonuje bardzo wiele różnorodnych podmiotów. Do najważniejszych należy zaliczyć te, które świadczą usługi gastronomiczne i noclegowe. Znaczącą rolę w tworzeniu uwarunkowań ich rozwoju pełnią jednostki samorządowe. Są to organy decydujące, czyli takie, którym przepisy prawa pozwalają regulacyjnie oddziaływać na inne podmioty. Mają one zdolność wpływania na efektywność i konkurencyjność lokalnej i regionalnej gospodarki [Kiryluk 2003]. Samorządy lokalne pełnią rolę reżysera, katalizatora i lidera w wyznaczaniu kierunków rozwoju jednostek terytorialnych. Są odpowiedzialne za tworzenie i wykorzystywanie procedur i ścieżek aplikacyjnych w celu wdrażania konkretnych przedsięwzięć [Kuczyński 2008].

Na poziomie lokalnym największe możliwości kreowania warunków prowadzenia działalności gospodarczej mają samorządy gminne [Ustawa o samorządzie gminnym, Dz.U. nr 13, poz. 74 z późn. zm.] i samorządy powiatowe [Ustawa o samorządzie powiatowym, Dz.U. nr 91, poz. 578 z późn. zm]. Wynika to z realizowanych przez samorządy działań, które można podzielić na dwie grupy. Pierwszą z nich stanowią działania, które są związane z funkcjami władczymi samorządu. Druga grupa dotyczy działalności gospodarczej [Duda-Gromada 2008]. Jednostki samorządowe mogą skutecznie uczestniczyć w promowaniu rozwoju przedsiębiorczości, a także w organizowaniu finansowania różnego typu przedsięwzięć gospodarczych. Samorząd terytorialny (gminy) określa wysokość stawek podatkowych związanych z podatkami lokalnymi, takimi jak: podatek od nieruchomości, rolny, leśny, od środków transportu, od działalności gospodarczej osób

fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej. Gminy mają możliwość ich obniżania, stosowania określonych ulg i zwolnień, co w znaczący sposób wpływa na rozwój przedsiębiorczości. Samorząd lokalny może stosować ulgi przy wynajmie lub odsprzedaży budynków komunalnych, w ten sposób zwiększając atrakcyjność określonych lokalizacji dla prowadzenia działalności gospodarczej. Istotne znaczenie dla działalności przedsiębiorstw odgrywa również poziom infrastruktury oraz otoczenie biznesowe, czyli klimat sprzyjający inwestycjom w danej gminie. W tym zakresie gminy mogą uczestniczyć bezpośrednio w realizacji inwestycji infrastrukturalnych. Wpływ na rozwój nowych przedsiębiorstw mają również zakładane przez gminy lub przez nie współfinansowane agencje rozwoju regionalnego i lokalnego, inkubatory przedsiębiorczości, parki lub centra technologiczne, centra wspierania biznesu, jak również lokalne fundusze poręczenia i pożyczkowe. Tworzą one otoczenie biznesowe dla przedsiębiorstw działających w danym regionie [Strużycki 2011].

Podmioty gospodarcze mają coraz większe oczekiwania wobec władz samorządowych. Dotyczą one nie tylko dofinansowania ich działalności lub zachęt ekonomicznych, ale także dostępu do informacji, organizowania oraz finansowania szkoleń dla przedsiębiorstw, promocji regionu, rozbudowy infrastruktury [Kuciński 2010].

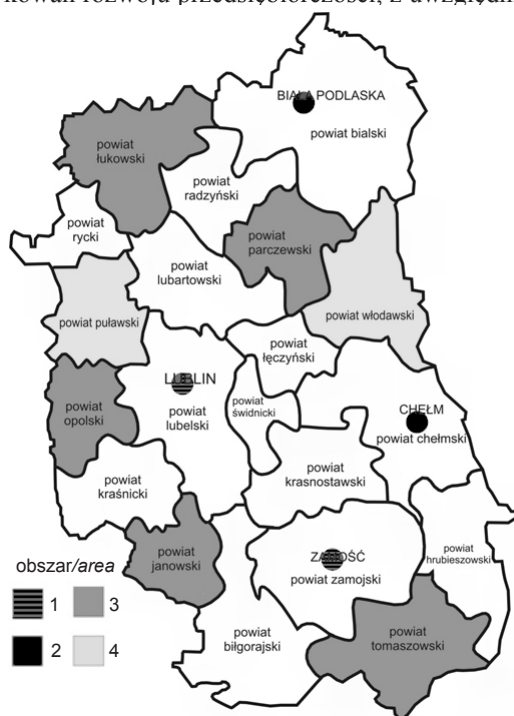
Z punktu widzenia rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek samorządowych ważna jest identyfikacja szans i barier przedsiębiorczości w regionie jako istotnych czynników jego rozwoju [Czudec 2009]. Ich określenie wiąże się z koniecznością prowadzenia badań dotyczących uwarunkowań rozwoju przedsiębiorczości, z uwzględnieniem tych, które wynikają z działań jednostek samorządu terytorialnego.

Celem pracy było przedstawienie opinii przedsiębiorców na temat obecnej, a także pożądanej w przyszłości aktywności jednostek samorządowych w tworzeniu uwarunkowań sprzyjających rozwojowi¹ punktów i zakładów gastronomicznych oraz obiektów noclegowych funkcjonujących na terenie województwa lubelskiego.

Material i metodyka badań

Teren badań przy wykorzystaniu analizy skupień metodą *k*-średnich (*quick cluster*) został podzielony na: obszar 1 – miasta: Lublin, Zamość, obszar 2 – miasta: Biała Podlaska, Chełm, obszar 3 – powiaty: janowski, lukowski, opolski, parczewski, tomaszowski, obszar 4 – powiaty: puławski, włodawski, krasnostawski, zamojski.

Dobór losowy podmiotów do próby badawczej był związany z losowaniem konkretnych jednostek w układzie rodzajowym i przestrzennym. Badaniu poddano 317 podmiotów gospodarczych, w tym 24 świadczące usługi noclegowe, 46 świadczących usługi noclegowe i gastronomiczne oraz 247 świadczących usługi gastronomiczne. W próbie badawczej

Rysunek 1. Obszar badań empirycznych

Figure 1. Area of empirical research

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

¹ Pod pojęciem rozwoju przedsiębiorstw rozumiano wszelkiego rodzaju zmiany dokonujące się w przedsiębiorstwach, powodujące poprawę ich efektywności działania i pozycji rynkowej. Za mierniki rozwoju przedsiębiorstw przyjęto: uzyskiwany wynik finansowy, wskaźnik rentowności sprzedaży, dynamikę przychodów ze sprzedaży, płynność finansową, wartość posiadanych aktywów, poziom zatrudnienia, aktywność inwestycyjną

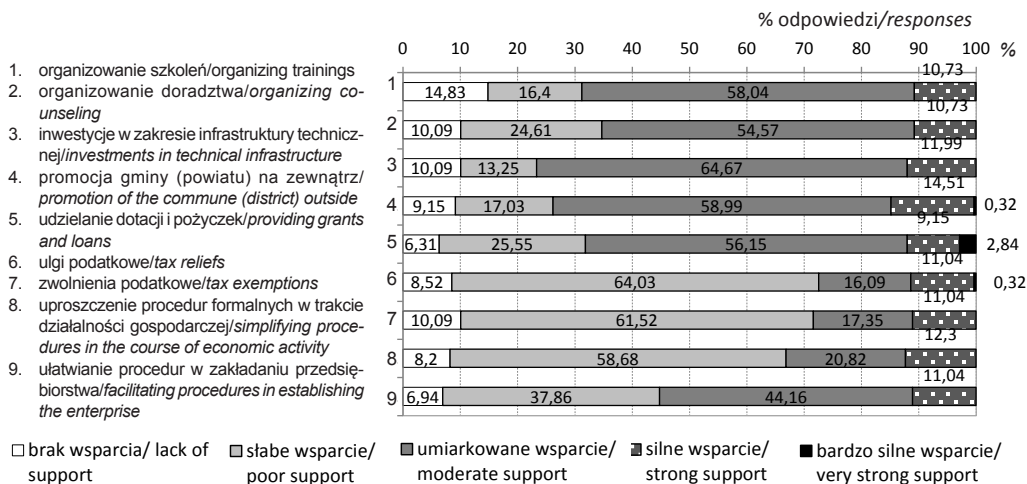
znalazły się hotele, motele, inne obiekty hotelowe², ośrodki wczasowe, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, ośrodki rekreacyjno-sportowe, schroniska młodzieżowe, szkolne schroniska młodzieżowe, restauracje, bary³, stołówki i punkty gastronomiczne⁴.

Badanie metodą wspomaganego komputerowo wywiadu CAWI (ang. *computer-assisted web interview*) zrealizowano w kwietniu i maju 2013 roku.

Wyniki badań

Największy odsetek respondentów krytycznie ocenił działania urzędów gminy w zakresie stosowania ulg podatkowych – 64,0%, a także zwolnień podatkowych – 61,5%. Ponad połowa badanych narzekała na niedostateczne uproszczenia procedur formalnych w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej – 58,7%. W opinii większości przedsiębiorców jednostki samorządowe w sposób umiarkowany angażowały się w działania prorozwojowe działalności gospodarczej, udzielając zainteresowanym dotacji i pożyczek, promując gminę (powiat) na zewnątrz, inwestując w rozwój infrastruktury technicznej, organizując doradztwo i szkolenia (rys. 2).

Przedsiębiorcy biorący udział w badaniu generalnie nisko ocenili aktywność samorządów gminnych i powiatowych w tworzeniu sprzyjających uwarunkowań rozwoju działalności gospodarczej. Oceny działań samorządów w tej sferze wahały się w przedziale od 2,3 pkt do 2,8 pkt w skali od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało brak wsparcia, 5 – bardzo silne wsparcie. Respondenci najbardziej krytycznie odnieśli się do stosowania przez urzędy gminy zwolnień podatkowych. Największe, choć niespełna umiarkowane uznanie uzyskały działania promocyjne jednostek samorządowych adresowane do zewnętrznych odbiorców. Ważną grupą są turyści, którzy zain-

Rysunek 2. Ocena stopnia wsparcia przedsiębiorstw świadczących usługi gastronomiczne i noclegowe ze strony jednostek samorządu terytorialnego

Figure 2. Assessment of the degree of support given to the enterprises providing catering and accommodation services from the local government units

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Source: own study based on the questionnaire surveys

² Obiekt noclegowy, podzielony na pokoje, podlegający jednemu zarządowi, świadczący pewne usługi, w tym przynajmniej codzienne sprzątnięcie pokoi, śnięcie łóżek i mycie urządzeń sanitarnych (np. obiekt spełniający zadania hotelu, motelu lub pensjonatu, któremu nie została nadana kategoria) [www.stat.gov.pl/gus/definicje_PLK_HTML.htm?id=POJ-4165.htm], dostęp 30.03.2014.

³ Jadalnia, bar uniwersalny, przekąskowy, mleczny, kawowy, restauracyjny (bistro) i szybkiej obsługi, pizzeria, kawiarnia, herbaciarnia, winiarnia, piwiarnia, pub.

⁴ Smażalnia, lodziarnia, pijalnia, bufet, przyczepa gastronomiczna, punkt małej gastronomii „kurczak z różną”.

Tabela. 1. Ocena stopnia wsparcia przedsiębiorstw świadczących usługi gastronomiczne i noclegowe ze strony jednostek samorządu terytorialnego

Table 1. Assessment of the degree of support given to the enterprises providing catering and accommodation services from the local government units

Działania jednostek samorządu terytorialnego/ <i>Activities of the local government units</i>	Obszar/Area				Ogółem/ <i>Total</i>
	1*	2	3	4	
Ułatwianie procedur w zakładaniu przedsiębiorstwa/ <i>Facilitating procedures in establishing the enterprise</i>	2,42 ^a	2,41	2,63	2,82 ^a	2,59
Uproszczenie procedur formalnych w trakcie działalności gospodarczej/ <i>Simplifying procedures in the course of economic activity</i>	2,39	2,09	2,32	2,63	2,37
Zwolnienia podatkowe/ <i>Tax exemptions</i>	2,38	2,05	2,29	2,27	2,29
Ulgi podatkowe/ <i>Tax reliefs</i>	2,49	2,05	2,28	2,25	2,31
Udzielanie dotacji i pożyczek/ <i>Providing grants and loans</i>	2,64	2,77	2,79	2,86	2,77
Promocja gminy (powiatu) na zewnątrz/ <i>Promotion of the commune (district) outside</i>	2,70	3,00	2,80	2,86	2,80
Investycje w zakresie infrastruktury technicznej/ <i>Investments in technical infrastructure</i>	2,62	2,91	2,81	2,88	2,78
Organizowanie doradztwa/ <i>Organizing counseling</i>	2,39 ^a	2,50	2,77 ^a	2,75	2,66
Organizowanie szkoleń/ <i>Organizing trainings</i>	2,36 ^a	2,41	2,78 ^a	2,75	2,65

*oznaczenia/descriptions: obszar 1 – miasta/area 1 – cities: Lublin, Zamość, obszar 2 – miasta/area 2 – cities: Biała Podlaska, Chełm, obszar 3 – powiaty/area 3 – districts of: janowski, lukowski, opolski, parczewski, tomaszowski, obszar 4 – powiaty/area 4 – districts of: puławski, włodawski, liczby odpowiadają wartościom skali 1-5, gdzie 1 – brak wsparcia, 5 – bardzo silne wsparcie/the numbers correspond to scale values 1-5, where 1 – no support 5 – very strong support,

^a – wskazuje na istotną różnicę pomiędzy daną parą średnich ($p < 0,05$)/indicates a significant difference between each pair of means ($p < 0.05$)

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

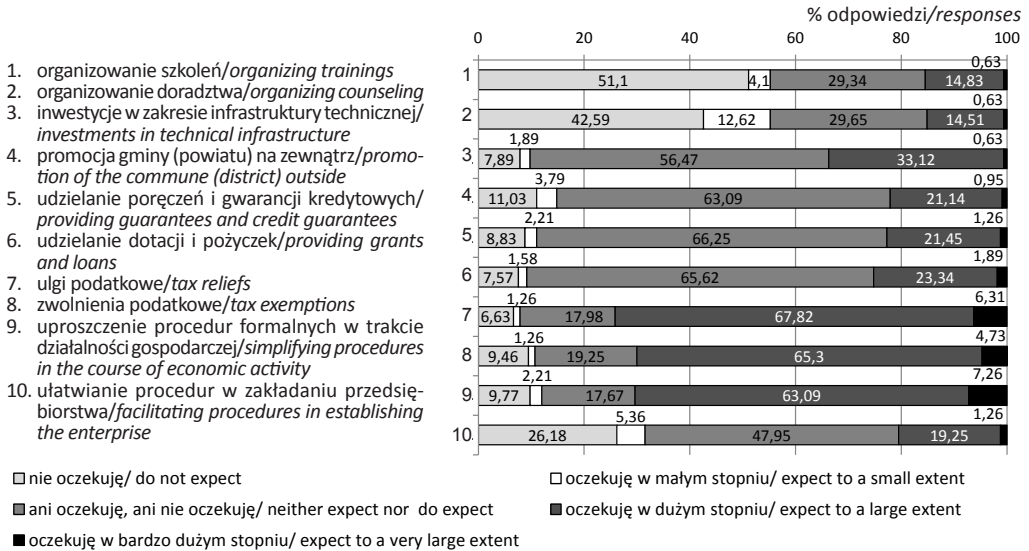
Source: own study based on the questionnaire surveys

spirowani przekazem promocyjnym, odwiedzając województwo lubelskie mogą stać się klientami badanych przedsiębiorstw gastronomicznych i noclegowych (tab. 1).

Zrealizowane badania były także okazją do określenia oczekiwań na pomoc w przyszłości ze strony samorządów terytorialnych traktowanych jako jednostki otoczenia biznesu. Stosunek respondentów do wielu form pomocowych był obojętny. Inaczej sytuacja wyglądała w przypadku działań o charakterze finansowym. Największa grupa przedsiębiorców oczekiwała na powszechniejsze stosowanie ulg (67,8%) i zwolnień podatkowych (65,3%) przez urzędy gminy oraz uproszczenie procedur formalnych, których muszą przestrzegać przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą. Znaczny odsetek właścicieli punktów i zakładów gastronomicznych oraz obiektów noclegowych niestety nie był zainteresowany szkoleniami (51,1%) i doradztwem (42,6%) ze strony pracowników samorządów terytorialnych (rys. 3).

Oczekiwania badanych przedsiębiorców na pomoc urzędów gminy i powiatu były generalnie umiarkowane lub małe. Największe związane były ze stosowaniem ulg podatkowych. Zostały one ocenione na 3,7 pkt w skali 1-5, gdzie 1 oznaczał brak oczekiwaniami, 5 – oczekiwanie w bardzo dużym stopniu. Na uwagę zasługuje także stosunkowo silna potrzeba uproszczenia procedur formalnych w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej (3,6 pkt) oraz powszechniejsze w przyszłości stosowanie zwolnień podatkowych przez urzędy gminy (tab. 2).

Przedsiębiorcy z większych ośrodków miejskich województwa lubelskiego tj. Lublina i Zamościa w porównaniu do tych, którzy funkcjonują na terenie powiatów ziemskich różnią się istotnie statystycznie w ocenie oczekiwań na działania doradcze i szkoleniowe ze strony jednostek samorządowych. Są one w ich przypadku większe. Podobnie wygląda kwestia ułatwiania procedur w zakładaniu przedsiębiorstwa, gdzie oczekiwania przedsiębiorców z obszaru pierwszego są istotnie statystycznie większe niż przedsiębiorców z powiatów puławskiego i włodawskiego.

Rysunek 3. Ocena stopnia oczekiwań właścicieli przedsiębiorstw świadczących usługi gastronomiczne i noclegowe na pomoc ze strony jednostek samorządu terytorialnego

Figure 3. Assessment of the degree of expectations of the owners providing gastronomic and accommodation services for the assistance from local government units

Źródło: jak w rys. 2

Source: see fig. 2

Tabela 2. Ocena stopnia oczekiwań właścicieli przedsiębiorstw świadczących usługi gastronomiczne i noclegowe na pomoc ze strony jednostek samorządu terytorialnego

Table 2. Assessment of the degree of expectations of the owners providing gastronomic and accommodation services for the assistance from local government units

Działania gmin (powiatów)/Activities of the communes (districts)	Obszar/Area				Ogółem/ Total
	1*	2	3	4	
Ułatwianie procedur w zakładaniu przedsiębiorstwa/Facilitating procedures in establishing the enterprise	3,0 ^a	2,6	2,6	2,3 ^a	2,6
Uproszczenie procedur formalnych w trakcie działalności gospodarczej/Simplifying procedures in the course of economic activity	3,4	4,0	3,6	3,5	3,6
Zwolnienia podatkowe/Tax exemptions	3,5	3,9	3,5	3,5	3,5
Ulgi podatkowe/Tax reliefs	3,7	4,0	3,6	3,6	3,7
Udzielanie dotacji i pożyczek/Providing grants and loans	3,3	3,1	3,0	3,0	3,1
Promocja gminy (powiatu) na zewnątrz/Promotion of the commune (district) outside	3,2	3,1	3,0	3,0	3,0
Inwestycje w zakresie infrastruktury technicznej/Investments in technical infrastructure	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Organizowanie doradztwa/Organizing counseling	3,2	3,1	3,2	3,2	3,2
Organizowanie szkoleń/Organizing trainings	2,8 ^{a,b}	2,1	2,0 ^a	2,1 ^b	2,2
Ułatwianie procedur w zakładaniu przedsiębiorstwa/Facilitating procedures in establishing the enterprise	2,8 ^{a,b}	2,1	1,8 ^a	2,0 ^b	2,1

*oznaczenia – jak w tab. 1/descriptions – see tab. 1

^{a,b} – wskazuje na istotną różnicę pomiędzy daną parą średnich ($p < 0,05$)/indicates a significant difference between each pair of means ($p < 0.05$)

Źródło: jak w tab. 1

Source: see tab. 1

Podsumowanie i wnioski

Z badań wynika, że obecnie lubelskie samorzady na poziomie gminy i powiatu, w opinii przedsiębiorców, w małym stopniu angażują się w działania, które wspierają rozwój przedsiębiorstw świadczących usługi gastronomiczne i noclegowe. Najbardziej krytycznie ocenione zostały przez respondentów formy pomocowe wpływające bezpośrednio na wynik finansowy netto podmiotów gospodarczych – zbyt rzadkie stosowanie zwolnień oraz ulg podatkowych. Właściciele badanych przedsiębiorstw usługowych narzekali szczególnie na zbyt skomplikowane procedury formalne w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej. Najmniej zadowoleni w kwestii organizacji szkoleń i doradztwa byli przedsiębiorcy z Lublina i Zamościa. Wyniki badań wskazywały na ich większą chęć nauki oraz rozwijania umiejętności wykorzystywania szans rynkowych w porównaniu do ich odpowiedników z powiatów ziemskich.

Pracownicy urzędów gminy mają szansę stworzyć bardziej dogodne warunki rozwoju analizowanych przedsiębiorstw, obniżając w przyszłości świadczenia fiskalne ze strony podmiotów gospodarczych przez częstsze stosowanie zwolnień i ulg podatkowych. Urzędnicy gminni i powiatowi powinny uprościć stosowane w swojej praktyce procedury obsługi interesantów.

Otoczenie instytucjonalne przedsiębiorstw, w tym jednostki samorządu terytorialnego stanowi ważne uwarunkowanie rozwoju przedsiębiorczości. Wyniki badań pozwalają wnioskować, że wielu przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na niewielką skalę, na rynku lokalnym nie była świadoma szans, które stwarza im rzeczywistość, w tym jednostki samorządowe. W konsekwencji ich nie wykorzystywali. W tej sytuacji warunkiem skutecznego rozwoju przedsiębiorstw świadczących usługi gastronomiczne i noclegowe na terenie województwa lubelskiego, obok zmian w sposobie funkcjonowania urzędów gmin i powiatów, jest zmiana sposobu myślenia i działania samych przedsiębiorców, szczególnie tych, którzy prowadzą swoją działalność na terenie powiatów ziemskich.

Literatura

- Czudec A. (red.). 2009: *Możliwości i bariery rozwoju regionu*, Wyd. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, 137.
- Duda-Gromada K. 2008: *Turystyka w działaniach samorządu terytorialnego (na przykładzie wybranych gmin w Polsce)*, [w:] S. Bosiacki (red.), *Gospodarka turystyczna w XXI wieku. Problemy i perspektywy rozwoju w skali regionalnej i lokalnej*, AWF w Poznaniu, Poznań, 173.
- Kiryłuk H. 2003: *Rola i zadania samorządów terytorialnych w rozwoju gospodarki turystycznej*, [w:] M. Jalinik (red.), *Ekonomiczno-organizacyjne warunki rozwoju turystyki i rekreacji*, Wydawnictwo Politechniki Białostockiej, Białystok, 37.
- Kuciński K. (red.). 2010: *Przedsiębiorczość a rozwój regionalny w Polsce*, Difin, Warszawa, 37.
- Kuczyński J. 2008: *Rozwój lokalny a turystyka*, [w:] S. Bosiacki (red.), *Gospodarka turystyczna w XXI wieku. Problemy i perspektywy rozwoju w skali regionalnej i lokalnej*, AWF w Poznaniu, Poznań, 86.
- Majewska J. 2008: *Zaangażowanie samorządu terytorialnego w kształtowanie przedsiębiorczości na obszarach w początkowym etapie rozwoju funkcji turystycznej gmin*, [w:] G. Gołembski (red.), *Uwarunkowania przedsiębiorczości i jakości w turystyce w świetle badań krajowych i międzynarodowych*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań, 124.
- Strużycki M. (red.). 2011: *Przedsiębiorstwo. Region. Rozwój*, Difin, Warszawa, 156-157.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*, Dz.U. nr 13, poz. 74 z późn. zm.
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym*, Dz.U. nr 91, poz. 578 z późn. zm.
- www.stat.gov.pl.

Summary

The purpose of this article is to determine the present as well as the desired by entrepreneurs in the future activity of local government units in the creation of conditions conducive to the development of catering points and gastronomic establishments and accommodation facilities operating in the province of Lublin. In economic practice the entrepreneurs scarcely use the assistance offered by local governments. Despite this, they critically evaluate local governments' actions, especially commune offices associated with the use of exemptions and tax reliefs. In the opinion of the respondents, they are used very rarely, and if they are, it is insufficient. In the future, the owners of the catering and accommodation enterprises functioning in the province of Lublin expect to the greatest extent the reduction of the fiscal burden and simplifying the formal procedures in the course of business activity.

Adres do korespondencji
dr Marek Kuźmicki

Państwowa Szkoła Wyższa im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Katedra Ekonomii i Zarządzania
ul. Siderska 95/97, 21-500 Biała Podlaska, tel. (83) 344 99 05
e-mail: m.kuzmicki@dydaktyka.pswbp.pl